

УДК 343.122(477)

А. В. Каліновська
здобувач Інституту права імені князя Володимира Великого
Міжрегіональної академії управління персоналом

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ ЗБИРАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Досліджуючи обставини кримінального правопорушення, слідчий, прокурор, на яких покладено такий обов'язок його доказування (ч. 1 ст. 92 КПК України) [1] в процесі пізнання знаходяться у певному відношенні до навколишньої дійсності. У цьому відношенні можна виділити, з однієї сторони, дії (бездіяльність) правопорушника та породжені ними наслідки, з іншої – слідчого, прокурора, які володіють професійними знаннями, певним життєвим досвідом та спеціальними навичками. Третім елементом цього правового відношення є взаємодія слідчого, прокурора з навколишньою дійсністю. Зазначене положення може бути охарактеризовано в юридичному та гносеологічному аспектах. У юридичному аспекті діяльність слідчого, прокурора виражається у правовідносинах, що виникають між ними та іншими учасниками кримінального провадження у зв'язку із розслідуванням обставин кримінального правопорушення. За гносеологічним аспектом це відношення являє собою процес, змістом якого є отримання, дослідження, оцінка та використання відомостей про подію кримінального правопорушення. Вказані аспекти відношення слідчого, прокурора до дійсності нерозривно пов'язані між собою і утворюють діалектичну єдність, тому що юридична форма врегульованих законом правовідносин при проведенні досудового розслідування є обов'язковою умовою отримання доказів та впливає на їх достовірність.

Не є новиною, якщо ми зазначимо, що у теорії кримінального процесу поняття «збирання доказів» приділялося досить багато уваги, зокрема ці питання у різні роки розглядали такі учені як: Ю. В. Астаф'єв, Р. С. Белкін, В. В. Вапнярчук, А. І. Вінберг, Ю. М. Грошевий, Є. О. Доля, А. Я. Дорохов, В. І. Зажицький, В. О. Лазарева, А. М. Ларін, Л. М. Лобойко, П. А. Лупинська, О. В. Капліна, А. Р. Ратінов, С. М. Стахівський, М. С. Строгович, С. А. Шейфер, О. О. Юхно та ін. В той же час, після прийняття чинного КПК України комплексного дослідження по цим питанням не проводилось.

Збирання доказів є поняттям комплексним і повинно включати в себе виявлення (розшук, пошук), отримання, фіксацію, вилучення, збереження і оцінку доказів. Але, як слушно зауважує С. А. Шейфер, не слід спрощувати це поняття, вважаючи, що формування доказів обмежується

(розшуком, пошуком), отриманням, фіксацією, вилученням і збереженням отриманих відомостей шляхом застосування належних форм фіксації, тобто складанням протоколу за результатами допиту декількох осіб або інших слідчих (розшукових) дій. Формування доказів, в першу чергу, полягає в перетворенні первинної доказової інформації, тобто інформації, що витягується суб'єктом доказування із слідів, залишених подією [2, с. 33]. Як приклад, він наводить ситуації, коли «образи події, що зберігаються в пам'яті свідків, потерпілих, обвинувачених, підозрюваних, знання, якими володіє експерт і фахівець, – це ще не докази» [2, с. 33]. Цілком доречно, на наш погляд, вказується при цьому на значимість процесу перетворення інформації, що збереглася в слідах події, в докази за результатами застосування відповідних пізнавальних процедур.

При наведені своєї наукової позиції, яка була зроблена С. А. Шейфером, ми стикаємося з тим, що він як основу зазначає про формування доказів, замінюючи тим самим поняття «збирання доказів». Його точку зору підтримує С. М. Стахівський, який пропонує для позначення процесу додання потенційної доказової інформації процесуальній формі використовувати поняття «формування доказів», яке він вважає як тотожним поняттям «збирання доказів» [3, с. 265].

На нашу думку, поняття «збирання доказів» й «формування доказів» не є однаковими, але вони доповнюють один одного. Це по-перше, пов'язано з тим, що із етимологічної точки зору слова «збирати» та «формувати» мають майже не зовсім однакове значення, зокрема, поняття «збирати» означає поступово приєднувати, складати що-небудь одне до одного, частину до частини, а «формувати» це надавати чому-небудь певної форми або надавати чому-небудь завершеності, визначеності. По-друге, виходячи із позиції, що докази це фактичні дані, отримані у передбаченому чинним КПК України порядку, на підставі, яких слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ст. 84 КПК України). Тобто, доказами не можна назвати явища і предмети матеріального світу тому, що вони створюються і перетворюються в кримінальному провадженні, іншими словами – формуються. Ніхто не зможе

сперечатися із тим, що в природі дійсно немає доказів в готовому вигляді. Тому нам видається, що поняття «формування доказів» має право на самостійне існування, але більш логічно і послідовно в лексико-лінгвістичному сенсі буде все ж таки використовувати термін «збирання та формування доказів». Це не тільки не вносить термінологічну плутанину в науковий обіг, а навпаки є більш зрозумілим для практичних працівників.

У той же час, необхідно пам'ятати, що одним із важливіших елементів збирання та формування доказів у ході проведення слідчих (розшукових) дій є також правозабезпечувальним заходом, тобто дією, що наділена правовою формою та за допомогою якої слідчий, прокурор забезпечують можливість реалізації прав, наданих кримінальним процесуальним законом громадянам та особам, які беруть участь у збиранні доказів. Таким чином, збирання та формування доказів складається із виконання органами досудового розслідування пошукових, пізнавальних, посвідчувальних та правозабезпечувальних заходів [4, с. 276].

На підставі викладеного вище і на нашу думку, доцільно у частину другу статті 93 «Збирання доказів» чинного КПК України внести доповнення, які викласти у наступній редакції:

«2. Сторона обвинувачення здійснює збирання та формування доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій і негласних (слідчих) розшукових дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (незалежно від форм власності), службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом». На нашу думку вказане доповнення дозволить на практиці більш зрозуміло і повно застосовувати чинне Кримінальне процесуальне законодавство України стосовно дослідженого питання.

Система засобів збирання та формування доказів на стадії досудового розслідування узагальнена для сторони обвинувачення шляхом слідчих (розшукових) дій і закріплена у положеннях ст. 93 КПК України. Водночас, за дослідженням, визначені у положеннях ст. 93 КПК України способи отримання доказів не підлягають поширювальному тлумаченню. Тому використання як доказів за результатами усіх інших дій слід визнати недопустимим у кримінальному провадженні. Це, зокрема, стосується використання так званих «нетрадиційних методів» отримання доказів до яких ми можемо віднести: застосування поліграфу; допит під гіпнозом; використання екстрасенсорних здібностей людини, та ін. Використання результатів цих дій та заходів стає неможливим тому, що вони не відповідають критеріям наукової достовірності

та законодавчо в Україні не є загальновизнаними, а також не дістали закріплення у положеннях чинного КПК України чи інших законодавчих актах та не мають юридичної сили. За необхідністю ці дії можуть розглядатися лише як непроцесуальний (тактичний) варіант для пошуку джерел фактичних даних, що матимуть доказове значення за умови чіткого виконання вимог положень ст. ст. 84–89 КПК України [5, с. 277].

На підставі викладеного вище ми можемо зробити висновок, що збирання та формування доказів це комплекс здійснених суб'єктом доказування дій у рамках проведення досудового розслідування, що дають можливість виявити носії інформації які розшуковуються, сприйняти їх та перетворити в належну процесуальну форму, тобто у форму показань, висновків експерта та ін. Отже, збирання та формування доказів це процес перетворення доказової інформації у форму доказів, передбачених чинним Кримінальним процесуальним законом України.

Важливими елементами процесу збирання та формування доказів на стадії досудового розслідування є:

– виявлення доказів це їх пошук, встановлення, фіксація, звернення уваги на ті чи інші фактичні дані, що в майбутньому можуть мати доказове значення. Це початкова та необхідна стадія щодо їх збирання. Зібрати можна тільки те, що виявлено, стало відомо слідчому, прокурору. На даній стадії збирання доказів вони фактично мають справу не з доказом, а з фактичними даними, які за їх припущенням ще тільки можуть стати доказами, тобто, із відбитками події, але ще не мають процесуального статусу доказів. Саме тому виявлення таких фактичних даних вимагає їх оцінки як майбутніх доказів. Причому ця оцінка носить суто попередній характер, бо про доказове значення виявлених даних можна судити лише після їх дослідження;

– фіксація доказів це закріплення, тобто, відображення фактичних даних в установленому законом порядку, що тільки дозволяє лише після цього вважати їх доказами у кримінальному провадженні. З гносеологічної точки зору, фіксація доказів являє собою відображення із попередньо наданої оцінки їх змісту. Результат відображення повинен надавати максимально повне уявлення про об'єкт, що відображається, адекватно передавати ті його властивості та ознаки, які роблять його доказом. Повнота відображення залежить від умов і засобів відображення. Однак оскільки в даному випадку відображення являє собою цілеспрямований процес, то його повнота залежить, крім зазначених об'єктивних чинників, ще й від тих цілей, які переслідує особа, яка здійснює процес відображення. Тому відображення при фіксації носить виборчий характер: відображається

лише як і в якому обсязі, що вважає за необхідне особа, яка проводить фіксацію. Інформаційна сутність фіксації доказів повинна полягати у тому, що зокрема: проводиться перекодування доказової інформації, яка міститься в її матеріальному носії, перенесення її на засіб доказування; забезпечується збереження доказової інформації для неодноразового її використання у процесі доказування; завдяки збереженню зафіксованої порції інформації забезпечується її накопичення до меж, що висловлює повне встановлення предмета доказування, тобто, до моменту доведеності всіх обставин, що входять до предмету доказування; отримує своє матеріальне вираження відбір інформації про подію: фіксується не вся інформація, яка надходить до суб'єкта доказування, а лише відноситься до предмету доказування (належна інформація), що допускається законом (допустима інформація) і суттєва з точки зору предмета доказування; відображається не тільки доказова інформація, але й інформація про шляхи, способи і засоби її отримання як необхідна умова її допустимості у кримінальному провадженні. Але фіксація доказів, крім засвідчення фактів, переслідує мету фіксування фактичних даних. Причому на перший план в процесуальному розумінні фіксації доказів виступає процесуальна форма, засвідчення та відображення, тому процесуальне визначення поняття фіксації доказів можна вважати формальним. Звідси й поширене серед процесуалістів уявлення про фіксацію як про оформлення доказів у встановленому законом порядку, тобто надання їм законної форми. Процесуальний порядок фіксації, як правило, чітко регламентований законом, тому передбачається процесуальна форма, в яку повинні бути викладені результати фіксації, її реквізити, послідовність, спосіб залучення до матеріалів досудового розслідування результатів фіксації.

Отже, фіксація доказів це система дій по відображенню у встановлених законом формах фактичних даних, що мають значення для правильного вирішення у кримінальному провадженні, а також умов, засобів і способів їх виявлення та закріплення. З цього виходить що:

1) фіксація доказів це фізична діяльність, система дій, а не чисто розумова процедура щодо запам'ятовування будь-яких фактів, явищ, процесів;

2) об'єктом фіксації виступають не усі фактичні дані, а лише ті, на основі яких у визначеному законом порядку слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння та інші обставини, що мають значення для кримінального провадження і підлягають доказуванню;

3) ця діяльність спрямована на відображення об'єкта фіксації в певних (процесуальних) фор-

мах. Отже, не будь-яка, у тому числі навіть матеріальна, форма відображення задовольняє вимогам фіксації доказів, відповідає цьому поняттю, а тільки встановлена процесуальним законом;

4) у поняття фіксації входить не тільки відображення фактичних даних, але й дій по їх виявленню, бо допустимість доказів залежить від допустимості їх джерел, засобів і способів їх виявлення та фіксування, як тих, так і інших. За для судження про їх допустимість необхідна відповідна інформація, відображення якої здійснюється при фіксації доказів;

5) оскільки фіксація доказів є процесом перетворювання фактичних даних у відповідну процесуальну форму, необхідно відобразити інформацію про цей процес фіксації (про умови, які застосовувались засоби і способи фіксації), без чого неможливо досить повно і об'єктивно оцінити результати фіксації, тобто, вирішити питання про повноту й адекватність відображення.

Аналіз поняття «слідчі (розшукові) дії» свідчить про ототожнення законодавцем понять слідчих та розшукових дій слідчого, що, у свою чергу, передбачає надання слідчим діям активного пошукового характеру. Оскільки слідчі (розшукові) дії наділяються функцією отримання (збирання) доказів або перевірки вже отриманих, тобто фактичних даних, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню, то, на наш погляд, найбільш точним у цьому випадку щодо визначення змісту розшукової діяльності слідчого є визначення А. С. Косенко [6]. Ми, також, підтримуємо точку зору В. І. Галагана, який до розшукових дій слідчого відносить такі слідчі дії, як допит, обшук, огляд, при проведенні яких зусилля слідчого спрямовані на встановлення тих обставин (пошук особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, його матеріальних слідів), які під час подальшого розслідування надають можливість приймати правильні процесуальні й тактичні рішення [7, с. 34]. Про активний пошуковий характер слідчих (розшукових) дій свідчить і запровадження абсолютно нового поняття «негласні слідчі (розшукові) дії», що, на думку законодавця, призведе до зближення кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності, тим самим розширить можливості слідчого в процесі отримання доказової бази щодо встановлення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, та інших обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для встановлення істини у ньому. Як зазначає М. Є. Шумило, основу слідчої діяльності під час розслідування кримінального правопорушення становить пізнавальна діяльність, що полягає у виявленні, збиранні та оцінюванні інформації

щодо події кримінального правопорушення та пошуку недостатньої інформації. Відтворення обставин злочинного діяння (бездіяльності), а також виявлення та закріплення слідів кримінального правопорушення способами, передбаченими кримінальним процесуальним законодавством України, не завжди можливо зокрема коли кримінальні правопорушення вчиняються завуальовано та професійно підготовленими особами, які нерідко в якості особистого захисту від переслідування та уникнення від відповідальності намагаються оволодіти формами і методами оперативно-розшукової діяльності. Тому вказаних цілях пошук джерел інформації вимагає проведення активних розшукових дій. Зазначене ще раз підтверджує значимість розшукових заходів саме слідчим у структурі досудового розслідування в кримінальному судочинстві [8, с. 25].

Так, згідно із положеннями ст. 246 КПК України, негласні слідчі (розшукові) дії є різновидом слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України. Відповідно до положень ч. 2 ст. 246 КПК України, підставою проведення негласних слідчих (розшукових) дій є випадки, коли відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Це свідчить про спрямованість слідчих (розшукових) дій не лише на отримання (збирання) та перевірку доказів або спростування вини відомих у кримінальному провадженні осіб, але й встановлення невідомих злочинців, потерпілих, свідків, викраденого майна, предметів злочину, отримання інформації, яка ще не відома, тобто проведення в цілому швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування.

У кримінальному процесуальному законодавстві України не надано визначення розшукових дій, їх характеру, завдань і співвідношення з оперативно-розшуковими діями та відсутній їх перелік. Водночас поширеною є точка зору про відмінність між розшуковими та оперативно-розшуковими діями в суб'єктах їх проведення та методах проведення, оскільки розшукові дії мають гласний характер, не потребують зашифрування методів і засобів отримання інформації, тоді як оперативно-розшукові дії здійснюються із застосуванням гласних та негласних пошукових, зокрема їх суміщенням розвідувальних і контррозвідувальних заходів, а також мають значно ширші ніж у кримінальному провадженні пізнавальні завдання, оскільки спрямовані на попередження кримінальних правопорушень. Для розуміння суті й відмінностей між розшуковими та оперативно-розшуковими діями необхідно звернутись до історичного аспекту появи та запровадження у кримінальному судочинстві вищевказаних понять. Як зазначає К. М. Оль-

шевський, термін «оперативно-розшукова діяльність» був введений у 1958 р. з прийняттям Основ кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік. До 1958 р. в нормативних актах та спеціальній літературі для визначення негласної діяльності спочатку вживали терміни «негласне розслідування», потім «оперативно-розшукова робота» або «кримінальний розшук», пізніше – «агентурно-оперативна робота» або «оперативна робота». Запровадження у чинному Кримінальному процесуальному кодексі України поняття «негласні слідчі (розшукові) дії» знову свідчить про поєднання термінів «негласне» і «розслідування». Водночас негласність досягається дотриманням принципу конспірації та застосуванням спеціальних оперативно-розшукових сил, засобів і методів [9, с. 77].

Вивчення змісту й переліку негласних слідчих (розшукових) дій, запроваджених главою 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії» КПК України, що проводяться слідчим або за його дорученням працівниками оперативного підрозділу, свідчить, що вони майже збігаються з оперативно-розшуковими заходами, передбаченими ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [10]. Тому, В. І. Василичук та А. М. Калюк зазначають, що запровадження негласних слідчих (розшукових) дій означає поєднання кримінальної процесуальної та оперативно-розшукової діяльності, а тому, на їх думку, вбачається недоцільним, з огляду на певні відмінності основних принципів провадження у кримінальному провадженні (гласність, рівність учасників провадження тощо) та оперативно-розшукової діяльності (конфіденційність, конспіративність, поєднання гласних та негласних оперативно-розшукових заходів), повноважень суб'єктів зазначених видів діяльності, правових наслідків результатів діяльності тощо [11, с. 57–58].

Всупереч попередньої думки, в ході дискусії Є. Д. Скулиш, досліджуючи питання системи негласних слідчих (розшукових) дій, указав на те, що введення до системи досудового розслідування правового інституту негласних слідчих (розшукових) дій є надзвичайно прогресивним кроком законодавця, що спрямовано на її удосконалення [12], що ми підтримуємо. Доцільність та навіть необхідність застосування можливостей негласних слідчих (розшукових) дій як процесуальної форми ОРД у кримінальному провадженні не викликає сумніву. Адже без використання негласних, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що застосовуються у процесі підготовки та проведення негласних слідчих (розшукових) дій, вказані дії позбавленні сенсу та фактичної можливості досягнення мети їх проведення отримання або перевірки доказів у конкретному кримінальному провадженні. Визначена законом форма прове-

дення негласних слідчих (розшукових) дій через заборону розголошення поза встановленим порядком факту та методів проведення: по-перше забезпечує захист охоронюваних законом суспільних відносин, зокрема, державної таємниці, прав свобод та законних інтересів особи; по-друге створює передумови для досягнення мети проведення дії, як наслідок можливості використання у конкретному кримінальному провадженні її результатів – отриманих фактичних даних.

Таким чином, слід наголосити, що збирання та формування доказів є найважливішою базовою складовою процесу доказування, що володіє пізнавальною та посвідчувальною стороною. Пізнавальна діяльність (враховуючи, що доказ є відображенням кримінального правопорушення в навколишньому світі), полягає у виявленні, відображенні слідів, залишених в навколишньому світі подією вчинення кримінального правопорушення у свідомості суб'єктів доказування, в сприйнятті ними інформації, а посвідчувальна діяльність є не тільки надання відомостям належної процесуальної форми, а й відображенням інформації про сам процес збирання доказів.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Шейфер С. А. Следственные действия. Система и процессуальная форма. Москва: Юрид. лит., 1981. 190 с.
3. Стахівський С. М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування: монографія. Київ, 2005. 272 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків: Право, 2012. Т. 1. 768 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / відп. ред. С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Харків: Одісей, 2013. 1104 с.
6. Косенко А. С. Розыскные действия в советском уголовном процессе: учеб. пособ. Хабаровск: Хабаровск. высш. шк. МВД СССР, 1989. 43 с.
7. Галаган В. І. Використання у доказуванні результатів негласних слідчих (розшукових) дій. *Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України*: матеріали кругл. столу (Київ, 7 жовт. 2011 р.). Київ: Вид. ФОР ЛІПКАН О. С., 2011. С. 33–37.
8. Шумило М. Є. Оперативно-розшукові і слідчі дії: взаємозв'язок і робітність (гносеологічна і правова природа). *Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України*: матеріали кругл. столу (Київ, 7 жовт. 2011 р.). Київ: Вид. ФОР ЛІПКАН О. С., 2011. С. 24–27.
9. Ольшевський К. М. Щодо поняття та сутності негласного розслідування дій. *Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України*: матеріали кругл. столу

(Київ, 7 жовт. 2011 р.). Київ: Вид. ФОР ЛІПКАН О. С., 2011. С. 77–79.

10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

11. Василичук В. І., Калюк О. М. Деякі проблеми поєднання кримінально-процесуальної та оперативно-розшукової діяльності з огляду проекту кримінально-процесуального законодавства. *Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України*: матеріали кругл. столу (Київ, 7 жовт. 2011 р.). Київ: Вид. ФОР ЛІПКАН О. С., 2011. С. 57–60.

12. Скулиш Є. Д. Система негласних слідчих (розшукових) дій за кримінальним процесуальним кодексом України. *Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство*. 2012. Вип. 618. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vnapu/2012_2/03Skuli.pdf.

Анотація

Калиновська А. В. Поняття та сутність процесу збирання та формування доказів у кримінальному провадженні. – Стаття.

У статті проаналізовано загальнотеоретичні положення щодо сутності процесу збирання та формування доказів у кримінальному провадженні. Визначено важливі елементи процесу збирання та формування доказів на стадії досудового розслідування та запропоновано зміни до КПК України. Виокремлені засоби, які відповідають процесуальному способу збирання та перевірки доказів, його формам, методам і тактичним операціям. Серед способів збирання та формування доказів на стадії досудового розслідування окремо розглянуто слідчі (розшукові) дії. Запропоновано процесуальну систему збирання та перевірки доказів. Надана процесуальна форма збирання та перевірки доказів, яка повинна бути встановлена на етапах кримінального процесу.

Ключові слова: докази, доказування, збирання, формування, кримінальне провадження, досудове розслідування, слідчі (розшукові) дії.

Аннотация

Калиновская А. В. Понятие и сущность процесса сбора и формирования доказательств в уголовном производстве. – Статья.

В статье проанализированы общетеоретические положения о сущности процесса сбора и формирования доказательств в уголовном производстве. Определены важные элементы процесса сбора и формирования доказательств на стадии предварительного расследования и предложены изменения в УПК Украины. Выделены средства, которые соответствуют процессуальному способу сбора и проверки доказательств, его формам, методам и тактическим операциям. Среди способов сбора и формирования доказательств на стадии предварительного расследования отдельно рассмотрены следовательские (розыскные) действия. Предложена процессуальная система сбора и проверки доказательств. Предоставлена процессуальная форма сбора и проверки доказательств, которая должна быть установлена на этапах уголовного процесса.

Ключевые слова: доказательства, доказывание, сбор, формирование, уголовное производство, досудебное расследование, следовательские (розыскные) действия.

Summary

Kalinovska A. V. The concept and essence of the process of gathering and generating evidence in criminal proceedings. – Article.

The article analyzes the general theoretical provisions regarding the nature of the process of gathering and generating evidence in criminal proceedings. Important elements of the process of gathering and generating evidence at the pre-trial stage are identified and proposed changes to the CPC of Ukraine. Means appropriate to the

procedural method of collecting and verifying evidence, its forms, methods and tactical operations are distinguished. Among the methods of collecting and generating evidence at the pre-trial stage are investigative (investigative) actions. A procedural system for collecting and verifying evidence is proposed. A procedural form of collection and verification of evidence is provided, which must be established at the stages of criminal proceedings.

Key words: evidence, evidence, collection, formation, criminal proceedings, pre-trial investigation, investigative (investigative) actions.